

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงรายต่อตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย มีแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 การพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย
- 2.2 ปัญหาในภาคเกษตรกรรมของไทย
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 2.4 วิวัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในต่างประเทศ
- 2.5 วิวัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของไทย
- 2.6 แนวคิดปัจจัยสำคัญของทัศนคติ
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทย

การพัฒนาภาคเกษตรกรรม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตรสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันรายได้สุทธิและมาตรฐานการครองชีพของเกษตรกรจะสูงขึ้นด้วย จึงจะถือว่าการพัฒนาภาคเกษตรประสบความสำเร็จ ลักษณะสำคัญของภาคเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา คือภาคเกษตรจะเป็นแหล่งแรงงาน แหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากรของประเทศ แหล่ง รายได้เงินตราต่างประเทศ แต่เกษตรกรจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด โดยปกติประเทศที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจจะพัฒนาภาคเกษตรควบคู่ไปกับการพัฒนาภาคเศรษฐกิจอื่น

ประเทศไทยพัฒนาภาคเกษตรควบคู่ไปกับภาคนอกเกษตร ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 การพัฒนาทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนจากการพึ่งภาคเกษตรเป็นหลักมาเป็นการพึ่งนอกภาคเกษตรมากขึ้น และโครงสร้างการผลิตภายในภาคเกษตรเปลี่ยนจากการพึ่งข้าวและพืชไร่เพียงไม่กี่ประเภท มาเป็นการกระจายการผลิตไปสู่การพึ่งพืชสวนมากขึ้น และการผลิตกระจายไปสู่การผลิตในสาขาประมงและปศุสัตว์มากขึ้น

พืชเป็นผลผลิตที่มีความสำคัญมากที่สุด ในสาขาเกษตร รองลงมาได้แก่ ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ และป่าไม้ ตามลำดับ ในระหว่างปี 2513-2517 ประมาณร้อยละ 72.2 ของมูลค่ารวมในสาขาเกษตรได้มาจากพืช พืชที่สำคัญในสาขาเกษตรไทย ได้แก่ ข้าว ซึ่งประมาณร้อยละ 20.6 ของมูลค่ารวมในสาขาเกษตรในปี 2530 มาจากข้าว ปี 2530 นั้น การกระจายการผลิตการเกษตรมีมากขึ้น สัดส่วนของผลผลิตสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ในปี 2530 มีค่าใกล้เคียงกว่าปี 2513-2517 ซึ่งมีข้าวเป็นผลผลิตการเกษตรหลักเพียงประเภทเดียว ดังนั้นเราจะเห็นว่าโครงสร้างการผลิตในสาขาเกษตรได้เริ่มกระจายจากพืชผักไปสู่ปศุสัตว์และการประมงมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ประชากรของประเทศส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และเป็นแหล่งแรงงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากประชากรเกษตรมีจำนวนมาก ในปี 2520 ประชากรในวัยทำงานทั้งหมด 24.4 ล้านคน เป็นแรงงานภาคเกษตร 16.0 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 65.7 ของจำนวนแรงงานทั้งประเทศ ภาคเกษตรเป็นภาคที่มีปัญหาการว่างงานมากและเป็นปัญหาที่ซับซ้อน เกิดจากสาเหตุหลายประการทำให้ยากแก่การแก้ไข ในปี 2529 ประมาณร้อยละ 54 ของแรงงานเกษตรทั้งหมดอยู่ในภาวะการว่างงาน ซึ่งการว่างงานในภาคเกษตรมีหลายลักษณะ ได้แก่ ผู้ไม่มีงานทำอย่างแท้จริง ผู้มีงานทำไม่เต็มที่ และผู้ว่างงานตามฤดูกาล ซึ่งการว่างงานในสองลักษณะท้ายมีจำนวนมาก เพราะการทำงานในภาคเกษตรไม่เหมือนในภาคอุตสาหกรรม การเพาะปลูกต้องใช้เวลาและแรงงานเป็นช่วง ๆ ตามฤดูกาลของผลผลิต ซึ่งในรอบหนึ่งปีจะมีระยะเวลาการว่างงานประมาณ 5-7 เดือน ดังนั้นระยะเวลาที่ว่างจากการเพาะปลูก แรงงานภาคเกษตรจะเคลื่อนย้ายเข้าเมืองเพื่อหางานทำ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันลักษณะการว่างงานดังกล่าวได้เปลี่ยนไป เพราะปัจจุบันเกษตรกรสามารถทำไร่นาแบบผสมผสาน สามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ทำให้การว่างงานตามฤดูกาลและการทำงานแบบไม่เต็มที่ลดน้อยลงไปด้วย

ในด้านรายได้ เมื่อเทียบรายได้ของเกษตรกรกับรายได้ของประชากรในภาคอื่นแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกันมาก เช่น ปี 2529 เกษตรกรมีรายได้ต่อคนประมาณ 2,516 บาทต่อปี ในขณะที่ประชากรนอกภาคเกษตรมีรายได้ต่อคนประมาณ 15,512 บาทต่อปี หรือสัดส่วนประมาณ 1:6 และสัดส่วนของการกระจายรายได้ในระหว่างปี 2524-2529 ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้นเกษตรกรจึงเป็นกลุ่มชนที่ยากจน รัฐบาลควรให้ความสนใจเพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานหรือปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นปัญหาที่รัฐบาลต้องแก้ไขโดยรีบด่วน เมื่อเทียบรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ภาคอีสาน พบว่าเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับภาคเหนือและภาคกลางที่เกษตรกรมีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของเกษตรกรทั้งประเทศ แต่เกษตรกรภาคกลางกลับมีเงินออมต่ำที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเกษตรกรในภาคกลางมีรายจ่ายที่เป็นเงินสดทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรสูงกว่ารายจ่ายในเงินสดของเกษตรกรในภาคอื่น

ปัญหาเรื่องหนี้สินเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งในภาคเกษตร เนื่องจากเกษตรกรเป็นประชากรกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่าประชากรในภาคอื่นมาก มีจำนวนเกษตรกรไม่น้อยที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ทำให้ต้องกู้เงินมาเพื่อบริโภคหรือลงทุนหรือปรับปรุงการทำเกษตรของตนเอง

จากลักษณะของการพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเกษตรกรรมแม้จะเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีพืชเป็นผลผลิตหลักที่สำคัญและต่อมากกระจายไปสู่ปศุสัตว์และการประมงมากขึ้น แต่ยังคงประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องการเพาะปลูก รายได้ การว่างงาน และปัญหาหนี้สินอยู่

2.2 ปัญหาในภาคเกษตรกรรมของไทย

จะลักษณะปัญหาในภาคเกษตรกรรมของไทยในตอนแรก อาจแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มปัญหาใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 ปัญหาด้านการผลิต

1. ผลผลิตต่อไร่ต่ำและไม่แน่นอน

ผลผลิตต่อไร่ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ผลผลิตต่อไร่ของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญบางชนิดของไทยต่ำกว่าของสหรัฐอเมริกามาก เช่น ไทยผลิตข้าวได้ 330 กิโลกรัมต่อไร่ แต่สหรัฐอเมริกาผลิตได้ 970 กิโลกรัมต่อไร่ หรือประมาณ 3 เท่าของไทย สาเหตุที่ผลผลิตต่อไร่ของไทยต่ำ เนื่องจากสหรัฐอเมริกานำเอาเทคโนโลยีการเพาะปลูกสมัยใหม่มาใช้ในการเพาะปลูก ในขณะที่การเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังอาศัยการเพาะปลูกแบบธรรมชาติ

2. การถ่ายทอดและการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ของเกษตรกร

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และความรู้ในด้านการเกษตรหรือการเพาะปลูกจะเกิดจากประสบการณ์ที่ตนเองปฏิบัติมากกว่าจากการศึกษาโดยตรง ดังนั้นความรู้ในการปรับปรุงการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต การยอมรับด้านวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรจึงมีขอบเขตจำกัดมาก ทำให้การพัฒนาทางการผลิตในไร่นามีน้อย อีกประการหนึ่งการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีการเกษตรทำได้ลำบาก เพราะการผลิตทางการเกษตรมีขั้นตอนและใช้เวลานาน ดังนั้นถึงแม้ว่าจะใช้เมล็ดพันธุ์ชนิดเดียวกันปลูกลงในพื้นที่เดียวกัน ผลผลิตที่ได้รับอาจแตกต่างกันได้ถ้าหากการบำรุงรักษาดินของเกษตรกรแตกต่างกัน เช่น การกำจัดวัชพืช และการใส่ปุ๋ย เป็นต้น

3. ขาดเงินทุน

เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและมีระดับการออมต่ำ ถ้าเกษตรกรต้องการปรับปรุงหรือขยายการผลิตหรือต้องการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ เกษตรกรจะต้องทำการกู้เงิน และส่วนใหญ่มาจากแหล่งเงินทุนนอกระบบเพราะขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ทำให้มีอัตราดอกเบี้ยสูง ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของภาคเกษตรไทย ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีบริษัทขนาดใหญ่ที่เป็นของคนไทยหรือต่างชาติมาลงทุนในภาคการเกษตรมากขึ้น แต่ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรของประเทศทั้งหมด

4. การว่างงานตามฤดูกาล

การว่างงานตามฤดูกาลเป็นปัญหาใหญ่ของระบบเกษตรที่ทำการผลิตเพียงฤดูเดียวในรอบปี โดยทำการเพาะปลูกเฉพาะในฤดูฝน ทำให้เกิดการว่างงานในฤดูแล้งขึ้น ดังนั้นแรงงานเหล่านี้จะขายแรงงานเข้ามาทำงานในฤดูแล้ง และกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบกิจการเกษตรในฤดูเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว ซึ่งลักษณะการเคลื่อนย้ายของแรงงานแบบนี้ จะเกิดขึ้นเป็นฤดูกาลและเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้การว่างงานในลักษณะพิเศษอาจเกิดขึ้นได้ในภาคเกษตร ทั้งๆที่มีการเพาะปลูกตลอดปี ได้แก่ การว่างงานเนื่องจากการทำงานได้ไม่เต็มที่ กล่าวคือ เกษตรกรจะมีงานทำเฉพาะในเวลาที่จะเพาะปลูก บำรุงรักษา และเก็บเกี่ยวเท่านั้น เวลานอกจากนี้นายจ้างจะไม่จ้าง ดังนั้นเกษตรกรที่รับจ้างจึงมักจะว่างงานในระหว่างนี้ การว่างงานในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการตัดสินใจทำการผลิตของนายจ้าง

กลุ่มที่ 2 ปัญหาการตลาด

1. ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้อยู่ในระดับต่ำ

โดยทั่วไปราคาผลผลิตทางการเกษตรที่เกษตรกรขายได้จะอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับราคาผลผลิตของภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายเล็กและอยู่กระจัดกระจาย ประกอบกับเกษตรกรเป็นผู้ที่มีความรู้ต่ำ และขาดความรู้ในด้านราคาและการตลาด ทำให้ไม่รู้ถึงสถานการณ์ทางการตลาดในปัจจุบันและในอนาคต ทำให้ขายผลผลิตในราคาต่ำโดยเฉพาะชาวนา แต่ชาวนาขนาดใหญ่จะรู้เรื่องการตลาดดีและทำการขายเอง นอกจากนี้เกษตรกรขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเก็บบำรุงรักษาผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว เช่น ยุ้งฉาง ไซโล เป็นต้น แต่ในบางครั้งก็มีความจำเป็นและต้องการใช้เงินเพื่อการบริโภคในครัวเรือนหรือชำระหนี้ ทำให้ต้องรีบขายผลผลิตของตนในทันทีหลังจากการเก็บเกี่ยว เป็นเหตุทำให้ได้รับราคาสำหรับผลผลิตของตนเองในระดับต่ำ อีกประการหนึ่งเนื่องจากแหล่งผลิตอยู่ไกลจากตลาด ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการขนส่งผลผลิตเข้าสู่ตลาด จึงจำเป็นต้องขายผลผลิตที่ไร่นาในราคาต่ำ

2. ราคาผลิตผลเกษตรกรรมไม่แน่นอน

ระดับราคาของผลิตผลการเกษตรไม่แน่นอน ส่วนหนึ่งเนื่องจากการผลิตต้องอาศัยธรรมชาติ กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ ดังนั้นปริมาณการผลิตจึงไม่แน่นอน อีกประการหนึ่งสินค้าเกษตรต้องทำการเพาะปลูกตามฤดูกาล การคาดคะเนของเกษตรกรในเรื่องราคาจึงใช้การอ้างอิงจากการผลิตในปีที่ผ่านมาโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่น

3. เกษตรกรขาดอำนาจการต่อรอง

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็กและอยู่กระจัดกระจาย มีปริมาณผลผลิตจำนวนน้อย การนำมาขายเองที่ตลาดย่อมไม่คุ้มค่า จึงจำเป็นต้องขายผ่านระบบสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร อีกทั้งบางแห่งมีปัญหาเรื่องความเชื่อสัจย์ หรือไม่มีประสบการณ์เท่าพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นราคาจึงมักจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้จะได้รับราคาต่ำแล้วยังอาจจะมีปัญหาเรื่องการโกงตาชั่งและการกำหนดเกรดหรือมาตรฐานของสินค้าด้วย

4. ผลกระทบจากการกำหนดนโยบายของต่างประเทศ

ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามใช้นโยบายปกป้องผลประโยชน์ของเกษตรกรของตนเอง โดยกำหนดนโยบายและมาตรการด้านการผลิต การส่งออกและการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมจากต่างประเทศ กลุ่มประเทศที่ใช้นโยบายการกีดกันสินค้าเกษตรระหว่างประเทศแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศประชาคมยุโรป กลุ่มประเทศที่ขาดแคลนอาหาร เช่น ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย อินเดีย และกลุ่มประเทศแคนาดาและออสเตรเลีย

5. การขาดแคลนข่าวสารทางการตลาด

ปัจจุบัน พ่อค้าคนกลาง เท่านั้นที่ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของราคาและกลไกการตลาด ส่วนเกษตรกรไม่มีโอกาสรู้ข้อมูลข่าวสารใดๆ เพราะรัฐขาดหน่วยงานที่จะกระจายข่าวสารการตลาดที่เที่ยงตรงไปถึงเกษตรกรได้ในเวลาที่เหมาะสม อีกประการหนึ่งตลาดกลางสินค้าเกษตรของไทยยังมีจำนวนน้อยและยังไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งระบบข่าวสารและระบบโทรคมนาคมในภาคเกษตรยังขาดการพัฒนาอยู่มาก ทำให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของราคาและตลาดไปถึงเกษตรกรล่าช้า ดังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของพ่อค้าคนกลาง

6. ระบบคมนาคมและขนส่ง

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาถนนและการคมนาคมอย่างต่อเนื่องโดยตลอดของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา แต่การขนส่งในภาคการเกษตร ยังประสบความเสียหายทั้งด้านคุณภาพและปริมาณของสินค้า ทั้งนี้เพราะระบบคมนาคมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อีกทั้งระบบการบรรจุหีบห่อของไทยยังล้าหลังอยู่มาก รวมถึงปัญหาการจราจรคับคั่ง ความจำกัดของขนาดและ

จำนวนห้องเย็น ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการส่งออกใช้เวลานาน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นอกจากจะทำให้ต้นทุนของผลผลิตการเกษตรสูงแล้ว ยังทำให้การพัฒนาในภาคการเกษตรของไทยดำเนินไปอย่างช้า ๆ

จากลักษณะปัญหาข้างต้นสรุปได้ว่า เกษตรกรไทยปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญทั้งด้านการผลิตและการตลาด โดยด้านการผลิตมีปัญหาทั้งเรื่องผลผลิตต่อไร่ต่ำและไม่แน่นอน การยอมรับและนำเทคโนโลยีของเกษตรกร การขาดเงินทุน รวมถึงการว่างงานตามฤดูกาล ส่วนด้านการตลาดเกษตรกรประสบปัญหาเรื่องราคาสินค้าตกต่ำและไม่แน่นอน การขาดอำนาจต่อรอง ผลกระทบจากนโยบายต่างประเทศ การขาดแคลนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงระบบการขนส่งที่ขาดประสิทธิภาพ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

จากสภาพปัญหาด้านการเกษตรกรรมไทยข้างต้น แนวคิดหนึ่งอาจช่วยแก้หรือบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ได้นั้นก็คือ แนวคิดเกี่ยวกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นตลาดที่มีการจัดรูปแบบของกิจกรรมอย่างเป็นทางการ (Organized Market) เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการตกลงซื้อขายสินค้าเกษตรที่มีการส่งมอบในอนาคต โดยสัญญาจะระบุเงื่อนไขชัดเจนเกี่ยวกับประเภท ชนิด ราคา ปริมาณ คุณภาพ สถานที่ส่งมอบ และระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งมีกฎระเบียบดูแลการซื้อขายที่ชัดเจน ผู้ซื้อและผู้ขายจะตกลงราคาซื้อขายกันเองนอกตลาดไม่ได้ ต้องตกลงผ่านตลาดเท่านั้นและราคาจะถูกประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ซึ่งตลาดจะมีรายได้จากค่าบริการซื้อขายและค่าบริการสมาชิก โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ของสินค้าที่สามารถจะนำเข้าสู่ซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2546)

- 1) สินค้าที่ราคามีความผันผวนค่อนข้างสูง มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงของราคา ส่งผลทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายเกิดความเสี่ยง
- 2) สินค้ามีการจัดชั้นคุณภาพได้ สามารถที่จะจัดมาตรฐานคุณภาพของสินค้าได้ชัดเจน
- 3) มีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการผลิตและการค้าที่ดี ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ จากภาครัฐบาลและมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ ที่ถูกจำกัดจากคู่ค้า
- 4) เป็นสินค้าที่มีปริมาณการซื้อขายในตลาดจริงหรือตลาดปัจจุบันจำนวนมาก
- 5) เป็นสินค้าที่สามารถเก็บไว้ได้นาน

2.4 วิวัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในต่างประเทศ

ในอดีต ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่เกิดขึ้นเป็นแห่งแรกของโลก คือ ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าโอซาก้า ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1730 ที่อำเภอโคจิมะ เมืองโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น การที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้ทำการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าถ้าชาวนาผู้ทำการปลูกข้าว ถ้าไม่มีสถาบันใด ๆ มาช่วยลดภาระการเสี่ยงอันเกิดจากการผันผวนหรือเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาข้าว ชาวนาจะต้องประสบกับการขาดทุนเมื่อราคาข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้เกิดตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นอีกในหลายประเทศ เช่น ประเทศฮอลแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าแห่งแรกตั้งขึ้นในเมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ เมื่อปี ค.ศ. 1848 โดยมีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 82 ราย การจัดตั้งตลาดล่วงหน้านี้เกิดจากราคาสินค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางเกษตรกรรม มักมีการผันแปรขึ้นลงอยู่เสมอ เกษตรกร หรือพ่อค้าคนกลางต่างต้องรับภาระความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการขึ้นลงของราคา สินค้ามาก ดังนั้นเพื่อเป็นการกระจายภาระการเสี่ยงนี้ จึงได้เกิดแนวความคิดในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในสหรัฐอเมริกาขึ้น

ดังนั้น ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละประเทศ จึงมีเหตุผล และความจำเป็นที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร โดยทั่วไปจะเกิดจากเหตุผลและความจำเป็นดังนี้

1. ความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตและราคา กล่าวคือ ปีใดผลผลิตมีมาก ราคาจะตกต่ำ ปีใดผลผลิตมีน้อยราคาจะสูง ทั้งนี้เนื่องจากความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงสภาพดินฟ้าอากาศ นอกจากนั้นเกษตรกรไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริงว่าควรจะผลิตอะไร และปริมาณมากน้อยเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ อันเป็นผลให้เกษตรกร ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าเกษตรผู้ค้าผู้ส่งออก ตลอดจนโรงงานแปรรูปที่ใช้สินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ ต่างก็เผชิญกับความเสียดังกล่าวทุกฝ่าย

2. ผลผลิตการเกษตรมักจะออกสู่ตลาดพร้อมกันในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ทำให้ผลผลิตล้นตลาดราคาจึงตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกษตรกรไม่มีผู้กลางเป็นของตนเองอย่างเพียงพอ ประกอบกับผู้ค้า ผู้ส่งออก และผู้แปรรูปต่างมีคลังสินค้าจำกัด ไม่สามารถลงทุนสร้างคลังสินค้าไว้รองรับให้เพียงพอกับผลผลิตที่ออกสู่ตลาดได้ เพราะความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตดังกล่าว

3. ระบบการค้าที่มีการซื้อขายสินค้าจริงก็ยังคงอยู่ในวงการค้าของผู้ค้าเพียงไม่กี่ราย คืออยู่ในวงแคบ และยังมีการบิดพลิ้วข้อตกลงทางการค้าอยู่เสมอ จึงเป็นผลทำให้ผู้ค้าขาดความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และไม่กล้าทำสัญญาการค้าในระยะยาว เนื่องจากไม่สามารถรับประกันความเสี่ยงได้

4. ระบบข้อมูลข่าวสารยังไม่รวดเร็ว ขาดความแม่นยำ และทั่วถึง เนื่องจากมีการบิดเบือนข้อมูลทางการค้า เพื่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายและขาดจุดศูนย์กลางรวมที่จะกระจายข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นแต่ละประเทศจึงหันมาพัฒนาจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงของทุกฝ่ายที่จะเกิดขึ้น

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในประเทศต่าง ๆ จึงถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าที่มีผู้ซื้อ ผู้ขาย มาทำการประมูลหรือต่อรองราคา โดยเปิดเผยและทำสัญญาการซื้อขายเพื่อส่งมอบในอนาคต ตามชนิด ปริมาณ คุณภาพ สถานที่ และเวลาส่งมอบสินค้าภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอน โดยผ่านตัวแทนที่เป็นสมาชิกของตลาดในวันและเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

สินค้าที่จะทำการซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้า ควรมีลักษณะดังนี้

1. สินค้าที่จะซื้อขายจะต้องสามารถจัดขึ้นคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้ เพื่อสามารถระบุไว้ในสัญญาได้แน่นอน
2. ปริมาณการผลิตและความต้องการของสินค้าต้องมีมากพอที่จะไม่ทำให้พ่อค้ากำหนดราคาได้เองตามความพอใจ

3. สินค้าต้องมีความคงทนเก็บไว้ได้นานพอสมควร

4. สินค้านั้นจะต้องเป็นวัตถุดิบหรือกึ่งสำเร็จรูป

5. การซื้อขายและการกำหนดราคา จะต้องเป็นไปโดยเสรี ไม่มีการควบคุมโดยรัฐ

ในด้าน โครงสร้างการบริหารและการดำเนินการ ตลาดซื้อขายล่วงหน้าจะมีคณะกรรมการบริหารตลาดทำหน้าที่บริหารงาน โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญดังนี้

1. จัดสถานที่เพื่อเป็นศูนย์กลางทำการประมูลซื้อขาย

2. วางระเบียบกฎเกณฑ์และมาตรฐานในการซื้อขาย

3. รวบรวมและจัดพิมพ์ข่าวสารการผลิต การตลาดของสินค้า รวมทั้งความเคลื่อนไหวของราคาเพื่อแจกจ่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป

4. ใกล้เคียงข้อขัดแย้งของสมาชิก

5. หามาตรการให้ผู้ซื้อและผู้ขายปฏิบัติตามสัญญาการซื้อขาย ตลอดจนการชำระหนี้

สำหรับบุคคลที่จะใช้บริการของตลาดซื้อขายล่วงหน้า จะต้องเป็นสมาชิกของตลาดซื้อขายล่วงหน้าเท่านั้น ดังนั้นสมาชิกของตลาดจึงประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายอาชีพ เช่น เกษตรกร ผู้แปรรูป ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า พ่อค้า นายหน้า ตลาดজনنگลงทุน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารตลาดให้เป็นสมาชิกของตลาด โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมาชิกที่ซื้อขายให้ตนเอง
2. สมาชิกที่ซื้อขายให้ตนเองและผู้อื่น
3. สมาชิกที่ซื้อขายให้ผู้อื่นเท่านั้นสมาชิกที่ซื้อขายแทนผู้อื่นหรือคนนอกนี้ เรียกว่าสมาชิกนายหน้า โดยสมาชิกนายหน้า จะให้บริการต่างๆ แก่ลูกค้าดังนี้

1. เปิดและปิดตัวสัญญาซื้อขาย
2. ประกันตัวสัญญากับสำนักหักบัญชี รวมทั้งเก็บเงินมัดจำจากลูกค้า จ่ายเงินกำไรแก่ลูกค้า แจกงบดุลบัญชีแก่ลูกค้า ฯลฯ

3. ให้บริการข่าวสารข้อมูลที่มีผลกระทบต่อการณ์แปรของราคาแก่ลูกค้า

4. จัดหาผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการลงทุนแก่ลูกค้า

ตลาดซื้อขายล่วงหน้าจะต้องจัดให้มีสถานประมูลราคา เป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกของตลาด จะมาทำการประมูลราคาสินค้ากันอย่างเปิดเผย และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ยังจัดให้มีสำนักหักบัญชี เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

1. เปิดหรือสะสางตัวสัญญาซื้อขาย
2. การบันทึกลงทะเบียนการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า
3. การประกันการปฏิบัติตามสัญญา

นอกจากผู้ที่เป็นสมาชิกตลาดซื้อขายล่วงหน้าแล้ว บุคคลทั่วไป ที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำการซื้อขายในตลาดก็สามารถทำได้ แต่ต้องทำการซื้อขายโดยผ่านสมาชิกของตลาดเท่านั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้ประกันความเสี่ยง คือ ผู้ที่มีพืชผลอยู่ในครอบครองหรือมีกรรมสิทธิ์อยู่ และ หรือมีความต้องการที่จะประกัน หรือกระจายความเสี่ยงในการขาดทุน

2. ผู้ลงทุน คือ ผู้หวังกำไร จากการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง หรือความแตกต่างของราคาในอนาคต

และเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คณะกรรมการบริหารจึงได้กำหนดวิธีการซื้อขาย ดังนี้

1. ผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกของตลาด ต้องซื้อผ่านนายหน้าที่เป็นสมาชิกของตลาด ซึ่งมีตัวแทนของตน ทำหน้าที่ซื้อขายในตลาด
  2. ตัวแทนจะส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายของลูกค้าไปยังบริษัท เพื่อประทับวัน เวลา และใส่เลขหมาย แทนชื่อลูกค้า
  3. ส่งคำสั่งซื้อขายดังกล่าวเข้าตลาดหรือห้องค้า เพื่อประทับวัน เวลาในใบคำสั่ง
  4. เจ้าหน้าที่ของสมาชิกตลาด จะประมวลซื้อขายในห้องค้า ตามคำสั่งของลูกค้า
  5. เมื่อมีการตกลงซื้อขายเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ของตลาด จะบันทึกรายละเอียดและบรรจุข้อมูลเข้าสู่ระบบการรายงาน ราคาตลาด เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนต่อไป
  6. เจ้าหน้าที่ของสมาชิกตลาดจะยืนยันการซื้อหรือขายในตลาดไปยังบริษัทของตน
  7. บริษัทนายหน้าหรือตัวแทนของสมาชิกตลาดจะยืนยันการซื้อขายกับลูกค้า
  8. หลักฐานการซื้อขายของแต่ละคน จะได้รับการสะสางจากสำนักหักบัญชี
- จากแนวคิดและกระบวนการในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อเกษตรกร ตลาดซื้อขายล่วงหน้า จะแก้ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของราคาการถูกเอารัดเอาเปรียบและประกันรายได้ โดยไม่ต้องพะวงถึงปัญหาการจำหน่าย รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร เพื่อตัดสินใจเพาะปลูกและจำหน่ายต่อไป
2. ประโยชน์ต่อผู้ค้าและนักอุตสาหกรรมหรือแปรรูปจากวัตถุดิบเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค บุคคลเหล่านี้จะประสบปัญหาความผันผวนของราคาความไม่แน่นอนด้านปริมาณผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต และเป็นปฏิกริยาถูกโซไปสู่การกำหนดการด้านราคาสินค้า ถ้าต้นทุนการผลิตสูงขึ้น พ่อค้าจะผลักภาระนี้ไปสู่ผู้บริโภค คือ ประชาชน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะหมดไปถ้าบุคคลเหล่านี้ซื้อสินค้าผ่านกลไกของตลาดซื้อขายล่วงหน้า เพื่อประกันราคาต้นทุนการผลิต ให้คงที่ตามที่ตนต้องการ ถึงแม้ราคาจะผันผวนในอนาคต
3. ประโยชน์ต่อนักลงทุนทั่วไป ผู้มีเงินพอสมควรหรือมีเงินมากมักจะ ไม่เก็บเงินไว้กับตัวหรือกับธนาคาร เพราะการฝากประจำไว้กับธนาคารเป็นเวลานานๆ จะเสียเปรียบจากภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งหมายถึงอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับไม่สมดุลกับอัตราดอกเบี้ยของค่าเงินหรืออัตราเงินเฟ้อ ดังนั้นผู้ที่ฝากเงินไว้กับสถาบันการเงินก็เท่ากับขาดทุน
4. ประโยชน์ต่อธุรกิจต่อเนื่อง ตลาดซื้อขายล่วงหน้า จะก่อให้เกิด ธุรกิจต่อเนื่องขยายตัวเพิ่มขึ้น เช่น ธุรกิจคลังสินค้าไซโล และห้องเย็น รวมทั้งบริการด้านข้อมูลและข่าวสาร (กรมการค้าภายใน, 2546)

2.5 วิวัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของไทย

พิรพล ประเสริฐศรี (2547) ได้กล่าวถึงการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย ว่าเป็นความพยายามอย่างยาวนานในอดีตต่อการจัดตั้งตลาดสินค้าการเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย ความคิดในการตั้งตลาดล่วงหน้าในประเทศไทยมีขึ้นมานานแล้ว เนื่องจากได้เห็นแบบอย่างของตลาดล่วงหน้าในต่างประเทศ ซึ่งในประเทศเหล่านั้นใช้ตลาดล่วงหน้าในการป้องกันความเสี่ยงและเป็นการค้นพบราคาในอนาคตซึ่งแยกจากตลาดที่ดำเนินการซื้อขายปกติ ในปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลไทยต้องการปกป้องผู้มีรายได้น้อยจากการถูกกดโกงจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่ หรือการลงทุนในธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าหรือที่รู้จักกันในนาม "คอมมอดิตี" และได้ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ขึ้นมาเพื่อป้องกันประชาชนถูกฉ้อโกง แต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติประกาศใช้ กระทั่งในปี พ.ศ. 2526 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ได้ทำการศึกษาปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตรและเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และต่อมาในปี พ.ศ. 2529 กรมการค้าภายในได้นำมาศึกษาต่อเนื่องจากตลาดข้าวโพดในประเทศทำการซื้อขายล่วงหน้ามีปัญหาการไม่ปฏิบัติตามสัญญา และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าขึ้นเช่นเดียวกัน และในปี พ.ศ. 2531 มีความพยายามจากภาคเอกชนในการตั้งบริษัท บางกอกคอมมอดิตี เอ็กซ์เชนจ์ จำกัด เพื่อประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้าแต่รัฐบาลไม่เห็นชอบให้จัดตั้ง เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุมการธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าโดยตรงและรัฐบาลเห็นว่าควรแยกกฎหมายควบคุมการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าออกจากกฎหมายควบคุมธุรกิจแชร์ ในปี พ.ศ. 2532 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร้องขอให้กระทรวงพาณิชย์จัดทำโครงสร้างตลาดซื้อขายล่วงหน้าอย่างพารา จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2534 กระทรวงพาณิชย์ได้มอบหมายให้กรมการค้าภายในยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับกิจการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า เมื่อปี พ.ศ. 2535 และได้มีการปรับปรุงร่างหลายครั้ง และผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและนำขึ้นทูลเกล้าเพื่อลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2542

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (ต.ส.ล.) จึงเป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 และเป็นตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพียงตลาดเดียวที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าภายใต้กฎระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และเพื่อให้เกิดการจัดตั้งตลาดที่มีการซื้อขายล่วงหน้าบรรลุวัตถุประสงค์คณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ให้นำเงินจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรจำนวน 600 ล้านบาท ใช้ในการจัดตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) และตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าชุดแรกได้รับการแต่งตั้งขึ้นในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2544 โดยมีนายชนะ รุ่งแสง เป็นประธานกรรมการฯ และมีนายชาลทอง ปัทมพงศ์ เป็นกรรมการและผู้จัดการ ปัจจุบันคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า มี ดร.สุวรรณ วลัยเสถียร เป็นประธานกรรมการและมีนางนภภรณ์ คุรุพสุชาชัย เป็นกรรมการและผู้จัดการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้เริ่มเปิดการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ด้วยข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าล่วงหน้าของ "ยางแผ่นรมควันชั้น 3" เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2547 และต่อมาได้เพิ่ม ข้อตกลงซื้อขายของ "ข้าวขาว 5%" ในวันที่ 26 สิงหาคม 2547

ดังนั้นตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย จึงมีคุณลักษณะที่สำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องซื้อขายโดยสมาชิกหรือผ่านสมาชิก

จากพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 มาตรา 78 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการตลาดมีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้ โดยตีความตามวรรค (2) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการซื้อหรือขายสินค้าเกษตร การรับมอบและส่งมอบสินค้าเกษตร ตามความตามมาตรา 78 ดังกล่าวคณะกรรมการตลาดได้ออกข้อบังคับคณะกรรมการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการซื้อหรือขายสินค้าเกษตรฉบับที่ 1 พ.ศ. 2546 ในข้อ 6 ให้การซื้อขายล่วงหน้าในตลาดกระทำโดยสมาชิก ดังนั้นการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะต้องดำเนินการผ่านสมาชิกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ผู้สนใจซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าสามารถทำการซื้อขายล่วงหน้าผ่านทางสมาชิกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าประเภท "นายหน้าซื้อขายล่วงหน้า" หรือ "โบรกเกอร์" ได้ ซึ่งการซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าทำการซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่การซื้อขายแบบเคาะกระดาน (Open-Outcry or Pit-Trade)

2. การกำหนดเงื่อนไขการซื้อขายที่เป็นมาตรฐานโดย ค.ส.ล.

สินค้าเกษตรที่จะนำมาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะถูกคัดเลือกโดยคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าโดยใช้หลักเกณฑ์ทางวิชาการ เช่น เป็นสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวของราคาตามหลักอุปสงค์และอุปทาน และเป็นสินค้าที่มีผู้เกี่ยวข้องที่มีศักยภาพที่จะเข้าไปทำการซื้อขาย เป็นสินค้าที่มีจำนวนมากและมีการผลิตอย่างต่อเนื่อง และมีข้อมูลการค้าเป็นที่เปิดเผย เป็นสินค้าที่มีการจัดชั้นคุณภาพสินค้า และเมื่อคัดเลือกเพื่อนำเข้ามาซื้อขายแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ซื้อขายและข้อกำหนดสินค้าที่มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างผู้ซื้อล่วงหน้าและผู้ขายล่วงหน้าในกรณีที่มีการส่งมอบสินค้าเกิดขึ้น เพื่อเป็นการ

ประกันว่าผู้ซื้อล่วงหน้าจะได้รับสินค้าที่ตรงตามความต้องการ โดยที่ผู้ขายต้องส่งมอบสินค้าที่มีคุณลักษณะตามข้อกำหนดสินค้าและสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยมีบุคคลกลางเป็นผู้รับสินค้าคือผู้ตรวจสอบสินค้าและคลังสินค้า ผู้ตรวจสอบสินค้ามีหน้าที่ในการตรวจสอบสินค้าให้ตรงตามข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า ส่วนคลังสินค้ามีหน้าที่ในการออกไปรับสินค้าเพื่อเก็บรักษาจนกระทั่งส่งมอบให้ผู้มารับสินค้า

3. มีสำนักหักบัญชีดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงการซื้อขายล่วงหน้าให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

เพื่อที่จะทำให้กระบวนการรับมอบและส่งมอบดำเนินไปอย่างราบรื่น สำนักหักบัญชี (Clearing House) เป็นหน่วยงานทำหน้าที่จัดการด้านการเงินให้ผู้ซื้อและผู้ขาย เช่นเป็นตัวแทนในการจ่ายค่าสินค้า ค่าตรวจสอบสินค้า และค่าเช่าคลังสินค้าแทนผู้ซื้อ และเป็นตัวแทนรับเงินค่าสินค้าจากผู้ขาย นอกจากนี้สำนักหักบัญชียังทำหน้าที่ในการปรับสถานะทางบัญชีระหว่างวันของผู้ซื้อและผู้ขายล่วงหน้าอีกด้วย

4. มีการวางเงินประกันการซื้อขาย

ผู้ซื้อล่วงหน้าและผู้ขายล่วงหน้าจำเป็นต้องมีการวางเงินประกัน (Initial Margin) เพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยสำนักหักบัญชีจะมีหน้าที่ในการปรับฐานะเงินประกันของผู้ซื้อและผู้ขายระหว่างวันทำการซื้อขาย ตามราคาล่วงหน้าของสินค้าประเภทนั้นๆ ในแต่ละวัน เช่น ราคาสินค้าล่วงหน้าในวันนั้นลดลงต่ำกว่าราคาของผู้ขายล่วงหน้าไว้ ผู้ขายจะได้กำไรจากส่วนต่างของราคา หรือถ้ากรณีที่ราคาในวันนั้นปรับตัวสูงขึ้นกว่าราคาของผู้ขายล่วงหน้ากำหนดไว้ ผู้ขายจะขาดทุนจากส่วนต่างของราคา สำนักหักบัญชีจะมีหน้าที่ในการปรับสถานะเงินประกันที่ผู้ซื้อและผู้ขายล่วงหน้าสำหรับสถานะกำไรหรือขาดทุนในแต่ละวัน ถ้าขาดทุนจนถึงระดับที่ทาง ก.ส.ล. กำหนด สำนักหักบัญชีจะทำหน้าที่ในการเรียกผู้ซื้อหรือผู้ขายให้มาวางเงินประกันเพิ่ม (Maintenance Margin) ถ้าไม่มีเงินประกันมาวางเพิ่ม ก.ส.ล. สามารถบังคับให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายทำการหักล้างสัญญาซื้อขายของตนเองได้ มาตรการดังกล่าวมีไว้เพื่อป้องกันความเสี่ยงไม่ให้ผู้ซื้อหรือผู้ขายล่วงหน้า ขาดทุนมากเกินไป

นอกจากนี้ คณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ยังกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกสินค้าที่เข้าทำการซื้อขายในตลาด โดยพิจารณาในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. การเคลื่อนไหวของอุปสงค์อุปทาน
2. จำนวนผู้เกี่ยวข้องที่มีศักยภาพในการเข้าไปซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
3. ขนาดของตลาดและแนวโน้มทางการผลิต
4. การเคลื่อนไหวของราคาที่เกษตรกรได้รับ

5. สถานการณ์ของการแข่งขันในตลาด
6. ความพร้อมของมาตรฐานและการจัดชั้นคุณภาพสินค้า
7. ความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาคลังสินค้า
8. การมีตลาดกลางหรือจุดกำหนดราคากลางและแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

โดยในการพิจารณา จะใช้เหตุผลและหลักเกณฑ์ทางการตลาดพิจารณา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ
ในสินค้าแต่ละประเภท ร่างข้อกำหนดของสินค้าแต่ละประเภทที่จะเข้าทำการซื้อขาย และกำหนด
สินค้าการเกษตรที่ทำการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีดังนี้ คือ

1. ประเภทพืช และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้าว ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวบาเลย์
ข้าวฟ่าง ถั่วเหลือง ฝ้าย น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม ยางพารา เป็นต้น
2. ปศุสัตว์ต่างๆ เช่น วัว ควาย ไก่จวง ไข่ เป็นต้น
3. ประเภทเส้นใย เช่น ฝ้าย ขนแกะ เป็นต้น
4. อาหารอื่นๆ เช่น น้ำตาล มันฝรั่ง กาแฟ โกโก้ เป็นต้น
5. ประเภทโลหะ เช่น ทองเงิน ทองคำขาว ทองแดง เป็นต้น
6. ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เช่น น้ำมันดิบ น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น
7. เงินตราต่างประเทศ เช่น เงินปอนด์สเตอร์ลิง เงินดอลลาร์แคนาดา เงินดอยช์มาร์ค
เงินเยน เป็นต้น ตราสารทางการเงินอื่น ๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล ดัชนีราคาหุ้น และอัตราดอกเบี้ย

คณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) ได้อนุมัติให้ตลาดสินค้า
เกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย นำข้าวขาว 5% และยางแผ่นรมควันชั้น 3 เข้าซื้อขายในตลาด
สินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นลำดับแรกในไตรมาสแรกของปี 2547

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญอย่างมากต่อเกษตรกรไทยอีกทั้งประเทศไทยเป็นผู้ค้าข้าวราย
ใหญ่ในตลาดโลกมากกว่า 30 ปี ราคาข้าวในประเทศไทยมีอิทธิพลต่อราคาข้าวในตลาดโลก ข้าวขาว
5% ล่วงหน้าสามารถใช้เป็นเครื่องมือประกันความเสี่ยงสำหรับข้าวชนิดอื่นๆ ได้ดี ข้าวขาว 5%
ล่วงหน้าจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง และจะเป็นราคาอ้างอิงสำหรับการค้าข้าวของโลกต่อไป

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ที่สุดในโลก ราคาของพาราใน
ประเทศไทยมีอิทธิพลต่อราคาล่วง หน้าในโตเกียวและสิงคโปร์ ยางพาราแผ่นรมควันชั้น 3
ล่วงหน้าสามารถใช้เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ยางมากชนิด จึงเชื่อมั่นได้ว่า ยาง
แผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้าจะประสบความสำเร็จไม่แพ้ตลาดในโตเกียวหรือสิงคโปร์

(ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2546)

บดินทร์ (2545) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขต่างๆ ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า มีส่วนคล้ายกับเงื่อนไขของสินค้าในตลาดแข่งขันสมบูรณ์มาก ซึ่งสามารถนำทฤษฎีตลาดแข่งขันสมบูรณ์มาอธิบายกลไกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าได้ โดยสินค้าในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ มีลักษณะดังนี้

1. มีผู้ซื้อและผู้ขายเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือผู้ขายคนใดคนหนึ่งมีอำนาจในการกำหนดราคาได้
2. สินค้าที่ซื้อและขายมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Homogeneous) ไม่ว่าจะผลิตจากผู้ผลิตรายใดก็ตาม เช่น ข้าวเปลือกเจ้าชั้น 1 ไม่ว่าจะผลิตจากภาคใดของประเทศไทย ก็ถือว่าเป็นสินค้าชนิดเดียวกัน
3. ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค มีความรู้อย่างสมบูรณ์เกี่ยวกับราคา ปริมาณการผลิต และข่าวสารต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทนั้น
4. ปัจจัยการผลิตทุกชนิดสามารถโยกย้ายไปทำการผลิตสินค้าอื่นได้อย่างเสรี (Perfect Mobility) เช่น แรงงานสามารถโยกย้ายไปทำงานในแหล่งที่มีรายได้สูงกว่าเดิม
5. ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าออกจากตลาดได้อย่างเสรี การซื้อขายไม่ถูกจำกัดโดยกฎของรัฐบาล นอกจากนี้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถทำการซื้อขายได้อย่างอิสระ

จากลักษณะดังกล่าวของสินค้าที่อยู่ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ สามารถพิจารณาเป็นลักษณะของสินค้าที่เหมาะสมในการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ดังต่อไปนี้

1. สินค้าจะมีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneity) คือเมื่อทำการระบุงเกรด คุณภาพ ชนิด และลักษณะสินค้าไว้ในสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแล้ว เมื่อทำการส่งมอบสินค้าจำนวนมาก จะต้องไม่มีลักษณะที่แตกต่างกันมาก
2. สินค้านั้นสามารถจัดชั้นสินค้า (Grading) และมาตรฐาน (Standardization) ได้ เพื่อทำการระบุในสัญญาได้อย่างแน่นอน
3. มีความแปรปรวนของราคา (Price Variation) เพื่อจูงใจให้นักเก็งกำไร และผู้ประกันความเสี่ยง มาทำการซื้อขายสินค้าชนิดนั้นในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
4. ปริมาณการผลิตและความต้องการของสินค้า ต้องมีมากพอที่จะไม่ทำให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอิทธิพล สามารถกำหนดราคาได้เองตามต้องการ
5. การซื้อขายและการกำหนดราคา จะต้องเป็นไปโดยเสรี ไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาล

มาฆะสิริ เชาวกุล (2541) ได้อธิบายถึงประสิทธิภาพการตลาด โดยได้ให้นิยามของการตลาดที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การตลาดที่สามารถทำให้ค่าของสัดส่วน ปัจจัยการผลิต

ผลผลิต (input / output ratio) มีค่าต่ำสุด โดยปัจจัยการผลิตของตลาดประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ ที่หน่วยธุรกิจต่างๆใช้ในการดำเนินการตลาด และผลผลิตของการตลาด หมายถึง ความพอใจของผู้บริโภค ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด

จากคำนิยามข้างต้นจะเห็นว่า เป็นการยากมากที่จะวัดประสิทธิภาพของการตลาด เพราะความพอใจของผู้บริโภคเป็นสิ่งที่วัดค่าออกมาเป็นตัวเลขไม่ได้ แต่เพื่อให้การวัดประสิทธิภาพ การตลาดทำได้จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางการตลาด (Operational Efficiency)
2. ประสิทธิภาพด้านราคา (Pricing Efficiency)

ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางการตลาด (Operational Efficiency) จะมุ่งให้ความสนใจการลดต้นทุนของการดำเนินงานทางการตลาด โดยที่ปริมาณสินค้าและบริการพร้อมคุณภาพของสินค้ายังคงเดิม ส่วนประสิทธิภาพด้านราคา (Pricing Efficiency) จะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงวิธีการซื้อขายและการกำหนดราคา ตลอดจนกิจกรรมทางการตลาดอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด ดังนั้นหากจะดูว่าการตลาดมีประสิทธิภาพด้านราคามากน้อยเพียงใดนั้น อาจดูได้จากเหตุการณ์ต่อไปนี้คือ

1. ผู้บริโภคมีสินค้าให้เลือกมากพอ
2. ราคาสินค้าที่กำหนดขึ้น ควรสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของการทำให้เกิดความแตกต่างในสินค้าที่มีให้เลือก หรือราคาสินค้าควรสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในคุณภาพของสินค้า
3. ไม่มีการกีดกันในการเข้ามาดำเนินธุรกิจแข่งขัน

จากเหตุการณ์ทั้ง 3 สรุปได้ว่า ถ้าตลาดมีการแข่งขันมาก แสดงว่าตลาดนั้นมีประสิทธิภาพทางด้านราคา

2.6 แนวคิดปัจจัยสำคัญของทัศนคติ

ฟิสเปียน (อ้างถึงใน ปริญญา ถักนิทานนท์, 2544) ได้อธิบายถึง ปัจจัยสำคัญของทัศนคติ คือ ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive domain) ความพึงพอใจ (Affective domain) และความพยายามที่จะบรรลุ (Conative domain)

- ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive domain) หมายถึง บุคคลพยายามและทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งที่อยู่รอบตัว

- ความพึงพอใจ (Affective domain) หมายถึง จินตนาการ ความรู้สึก และอารมณ์ต่างๆ ต่อสิ่งที่อยู่รอบด้าน

- ความพยายามที่จะบรรลุผล (Conative domain) ได้แก่ สภาพที่ไม่อยู่คงที่หรือสมดุล จะเกิดความพยายามที่จะได้รับการตอบสนอง เพื่อให้ทัศนคติอยู่ในสภาพสมดุลต่อไป

ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive learning theory) โดยการใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อในการแก้ปัญหา และการใช้ประสบการณ์เรื่องความเชื่อ ค่านิยม การนึกเห็นภาพพจน์ ความปรารถนา ฯลฯ

หลักการว่าด้วยความรู้ความเข้าใจอยู่ที่ว่าบุคคลต้องใช้ความสามารถในการนึกคิด และวาดภาพต่างๆ สำหรับแก้ปัญหา ดังนั้นทฤษฎีจึงมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

1) การแก้ปัญหา (Problem – solving) บุคคลจะเริ่มดำเนินการแก้ปัญหาขึ้นโดยทันทีที่มีปัญหาหรือมีความคิดในการแก้ปัญหาเกิดขึ้นโดยตลอด เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

2) ประสบการณ์ (Experience) ความรู้ความเข้าใจจะง่ายขึ้น ถ้ามีประสบการณ์ในอดีตช่วยส่งเสริมทำให้เข้าใจได้ง่ายและเร็วขึ้น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยพรรณ เสรีพงศ์ (2537) ได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย ผลการศึกษารูปได้ว่า

1. ระบบตลาดสินค้าเกษตรของประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย ตลาดแบบเสรี และตลาดข้อตกลง ซึ่งประสบปัญหาทั้งด้านการดำเนินงาน และปัญหาด้านราคา และปัญหาอื่นๆ แต่การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทย มีจุดประสงค์เพื่อประกันความเสี่ยงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า การซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าสามารถที่จะซื้อขายได้ แม้ว่าจะไม่มีสินค้าอยู่ในมือก็ตาม จึงเป็นการค้าที่มีการส่งมอบจริงหรือไม่มีการส่งมอบก็ได้ และในตลาดจะประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ก็คือ ผู้ที่มุ่งหวังประกันความเสี่ยงและนักเก็งกำไร

2. การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย มีความเป็นไปได้โดยมีแนวทางในการจัดตั้ง 2 ระยะ คือ ระยะทดลอง และระยะสมบูรณ์

3. สินค้าที่จะนำเข้ามาทำการซื้อขายในระยะแรก ได้แก่ ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง และน้ำตาล ควรเป็นการซื้อขายที่มีการส่งมอบจริงก่อน และเมื่อการซื้อขายมีความคล่องตัว ผู้ใช้มีความเข้าใจระบบตลาดแล้ว จึงให้มีการซื้อขายแบบไม่มีการส่งมอบได้

4. รัฐบาลควรลด หรือยกเลิกมาตรการแทรกแซงด้านราคาและปริมาณสินค้า พัฒนาปัจจัย พื้นฐานการตลาดต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง ยุติธรรม

สุชาติ ธาดาธำรงเวช (2533) ศึกษาเรื่องตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พบว่าปัญหาพื้นฐานซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของไทย ก็คือ ปัญหาด้านการตลาด ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องขายผลผลิตในราคาต่ำอย่างไม่มีความเลือก นอกจากเกษตรกรแล้ว ยังมีบุคคลอีกหลายกลุ่มที่ต้องรับภาระความเสี่ยง อันเนื่องมาจากความแปรปรวนด้านการส่งออก ซึ่งต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ ส่งมอบได้ตรงเวลา ราคาไม่สูงเกินไป ดังนั้น การจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทยนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่อาจจะต้องใช้เวลาในการเตรียมการจัดตั้ง และต้องการความสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อผลักดันให้ภาคเกษตรกรรมของไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สินค้าเกษตรของไทยสามารถยืนหยัดแข่งขันในเวทีการค้าโลกได้อย่างมั่นคง สำหรับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า มีข้อดีคือ ทำให้มีผู้มารับประกันความเสี่ยงแทนเกษตรกร พ่อค้า หรือ ผู้แปรรูปสินค้าเกษตร ซึ่งก็คือ นักเก็งกำไร แม้ว่าตลาดดังกล่าวจะมีพฤติกรรมของการเก็งกำไรอยู่ ถ้าหากมีการจัดระบบและควบคุมอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้การซื้อขายไม่เป็นลักษณะการพนันเหมือนที่หลายฝ่ายหวาดเกรง ซึ่งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าชิคาโก ตลาดสินค้าล่วงหน้าที่ลอนดอน ตลาดซื้อขายล่วงหน้านิวยอร์ก ฯลฯ เป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดระบบเช่นนี้

ธรรมนูญ พงษ์ศรีกูร (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย พบว่า

1. ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าตามมาตรฐานสากล ประกอบด้วย สมาชิกตลาด สถานที่ประมูลราคา สำนักหักบัญชี บริษัทนายหน้าและลูกค้า โดยที่ตลาดจะมีองค์กรบริหาร ได้แก่ “คณะกรรมการบริหารตลาด” เพื่อดูแลให้การทำธุรกิจเป็นไปอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎระเบียบที่บัญญัติไว้ ซึ่งกฎระเบียบเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายจะให้เกิดความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกันต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะอยู่รอดได้ต้องสอดคล้องกับเงื่อนไข ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการแข่งขัน ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ มิฉะนั้น ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะไม่เกิดประโยชน์สูงสุด และตลาดอาจจะวายและเลิกไปในที่สุด เพราะขาดสภาพคล่องราคาไม่เป็นตัวชี้้นำที่ดี

ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพราะมีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ เกษตรกร โรงงานแปรรูป ผู้ส่งออกและพ่อค้าขายส่ง

มนตรี จังชนสมบัติ (2540) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของสินค้าเกษตรในประเทศไทยเพื่อเข้าสู่การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยใช้ข้อมูลรายเดือนที่เกษตรกรได้รับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2539 และวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบราคาปัจจุบัน (Spot Price) และราคาล่วงหน้า (Future Price) ประกอบกับการวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีฤดูกาล (Seasonal Index) พบว่าต้องมีการซื้อขายตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าและตลาดปัจจุบันควบคู่กันจึงจะสามารถป้องกันการผันผวนของราคาสินค้าได้ และสินค้าที่มีศักยภาพในการเข้าสู่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าคือ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และกุ้งกุลาดำ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้กับประชาชนทราบก็เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในการ จัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ยุพา นาคา (2541) ได้ศึกษาถึงศักยภาพและโอกาสของการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย และศึกษาถึงบทบาทของรัฐบาลในการจัดตั้งตลาดนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ในปี 2541 ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งตลาดนี้เป็นจำนวนมากยังไม่ทราบเรื่องการจัดตั้งตลาดนี้ ทั้งๆที่กระทรวงพาณิชย์ได้ประชาสัมพันธ์ไปแล้ว แต่ยังมีเกษตรกร ร้อยละ 89.02 ภาคเอกชน ร้อยละ 60.71 และภาครัฐ ร้อยละ 48.00 ยังไม่ทราบเรื่องนี้เลย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย รู้ว่าการจัดตั้งตลาดนี้จะมีประโยชน์มาก กล่าวคือ มีเกษตรกร ร้อยละ 85.37 ภาคเอกชน ร้อยละ 98.21 และภาครัฐ ร้อยละ 96.00 เห็นว่าการจัดตั้งตลาดนี้จะเป็นประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดราคาสินค้าเกษตรมีเสถียรภาพ ลดต้นทุนการผลิตทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร และทำให้รัฐสามารถคงงบประมาณที่ใช้ในการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรลงได้ แสดงว่ายังมีโอกาสค่อนข้างสูงในการจัดตั้งตลาดนี้